

شرایط متصدیان امر حکومت در قرآن / ویژگی های مردان حکومت در داستان حضرت یوسف و داود (ع)

قرآن مجید در جریان ذکر داستان ها به ویژه سرنوشت پیامبران قبل برخی ویژگی های مهم متصدیان امر حکومت و قضاوت را ذکر کرده است که دقت و تامل در آنها خیلی مفید و لازم است.

قرآن مجید در جریان ذکر داستان ها به ویژه سرنوشت پیامبران قبل برخی ویژگی های مهم متصدیان امر حکومت و قضاوت را ذکر کرده است که دقت و تامل در آنها خیلی مفید و لازم است.

به گزارش خبرگزاری مهر، وظیفه مهم حکومت اجرای قانون است و همه متصدیان حکومت باید نسبت به قانون، آگاهی و دانایی کامل داشته باشند تا بتوانند آن را به خوبی اجرا کنند. هر کسی که عملش به قوانین و نظام حقوقی معتبر جامعه بیشتر باشد، طبعا برای تصدی امور حکومت، صلاحیت بیشتری خواهد داشت.

دلیل عقلی قطعی دلالت دارد بر ضرورت شرط مذکور برای متصدیان امر حکومت، و لذا اثبات آن نیازی به تعبد ندارد. پس آنچه در کتاب و سنت در این باره آمده است به اصطلاح بیانات ارشادی بوده که می تواند موید دلیل عقلی قطعی مذکور باشد که به برخی از آنها اشاره می کنیم.

در آیات 43 تا 53 از سوره یوسف، داستان خواب دیدن پادشاه مصر را می خوانیم که همه خواب گزاران از تعبیر خواب او ناتوان ماندند، ولی حضرت یوسف بیدرنگ رویای او را تعبیر کرد. پس از آنکه پادشاه، تعبیر بسیار دقیق و زیبایی حضرت یوسف (ع) را شنید، دستور داد او را نزد من آورید.

حضرت یوسف (ع) به فرستاده او گفت: نزد اربابت برگرد و از نیرنگ و فریب اتهام آمیز زنان دربار که دست خود را بردند بپرس. فرستاده برگشت و جریان را باز گفت: پادشاه از زنان پرس و جو کرد. زنان، زبان به اعتراف گشودند و همگی پاکدامنی، امانت و راستگویی حضرت یوسف (ع) شهادت دادند.

در اینجا بار دیگر پادشاه دستور خود را تکرار کرد. قرآن می فرماید: پادشاه گفت او را نزد من آورید تا او را از خواص اصحاب خود سازم و چون با حضرت یوسف به سخن پرداخت، گفت تو امروز، نزد ما صاحب اختیار و امینی، یوسف فرمود: مرا سرپرست خزینه های این سرزمین قرار ده که بسیار نگهدارنده و آگاهم.

می بینیم که حضرت یوسف (ع) وقتی پیشنهاد می کند که پادشاه مصر او را بر خزینه های آن کشور بگمارد و تدبیر و اداره امور اقتصادی مملکت را بدو تفویض کند برای پیشنهاد خود دلیل می آورد که من نگهدار و دانایم، یعنی من هم می دانم که از مواهب گوناگون و متنوع الهی چگونه استفاده کرد و تولید و توزیع و مصرف آن چگونه باید باشد و همچنان که باید باشد از اموال عمومی نگهداری می کنم و در آن خیانت روا نمی دارم و من همه شرایط علمی و اخلاقی را دارا هستم.

در سوره "ص" می خوانیم که خداوند متعال چون می خواهد حضرت داوود (ع) را مقام و منصب قضا عطا فرماید، نخست او را می آزماید. البته حضرت داوود صاحب مقام نبوت بود، بنابراین آگاهانه برخلاف احکام و قوانین الهی کاری نمی کرد و گاهی بر نمی داشت، اما به مقتضای طبع بشری و با صرف نظر از مقام عصمت، احتمال این که برای وی غفلتی پیش آید وجود داشت از این رو خدای متعال برای آن که او را با وسائل عادی برای تصدی مقام قضا مهیا و آماده کند اوضاع و احوالی پیش می آورد که در لسان قرآن "فتنه" یعنی آزمایش نام گرفته است.

قرآن می فرماید: آیا داستان شاکیان هنگامی که از محراب داوود بالا رفتند به تو رسیده است. در آن هنگام که بی مقدمه بر او وارد شدند و او از دیدن آنها وحشت کرد گفتند: مترس دو نفر شاکي هستیم که یکی از ما بر دیگری ستم کرده است، اکنون در میان ما به حق داوری کن و ستم روا مدار و ما را به راه راست هدایت کن! این برادر من است، نودو نه میش دارد و من يك میش دارم اما او اصرار می کند که این یکی راهم به من واگذار و در گفتگو بر من غلبه کرده است. داوود گفت: مسلما او با درخواست يك میش تو برای

افزودن آن به میش هایش، بر تو ستم روا داشته و بسیاری از شریکان و دوستان به یکدیگر ستم می کنند مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده اند اما عده آنان کم است. داوود دانست که ما او را با این ماجرا آزموده ایم، از این رو از پروردگارش طلب آمرزش نمود و به سجده افتاد و توبه کرد ما این عمل را بر او بخشیدیم؛ و او نزد ما دارای مقامی والا و سرانجامی نیکوست.

ملاحظه می شود که مرافعه چنان صورت می گیرد که هر کسی داور بود درست مانند حضرت داوود حکم می کرد. پس از آن که اهل دعوا رفتند حضرت داوود به خود آمد که چرا در داورى شتاب کردم و بی درنگ و تأمل حکم دادم. می بایست از آن دیگری هم می خواستم که سخن بگوید و اقامه دلیل کند و اگر بر صحت ادعا خود شاهدهی دارد بیاورد تعجیل کردم، بدون این که قواعد و احکام قضاوت را رعایت کنم، بدون موشکافی داورى کردم. از این رو از پروردگار خویش طلب آمرزش خواست و به رکوع افتاد و توبه و انابه کرده و بر حسب روایات چهل روز می گریست و از خدای متعال طلب عفو و بخشایش می کرد.

نتیجه می گیریم که متصدی مقام قضاوت باید علاوه بر دانستن احکام و قوانین قضایی در کشف موضوع مخاصمه فراست و زیرکی کافی داشته باشد و در داورى شتاب نورزد و جوانب امر را در نظر بگیرد و حکم صادر کند تا هریک از مترافعین به حق خود برسد و بر کسی ظلم نرسد.